

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

קדושים

(חלק יז — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת קדושים (בכל העולם), ל ניסן — ו אייר, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

קדושים ג

(א) הרמב"ם הקדים הלכות כלאים מפני שהן באות בהמשך לסיום ההלכות שלפניהן – הלכות ערכין וחרמין: בריש הפרק האחרון דהלכות ערכין וחרמין כתב הרמב"ם, "בחמשה עשר באדר בית דין נפנין לחפש ולבדוק על צרכי צבור ועל עניני הקדשות וכו'", ומקור הלכה זו במשנה בריש מסכת שקלים⁶: "בחמשה עשר בו כו' ועושיין כל צרכי הרבים וכו'", וסיום המשנה הוא: "ויוצאין אף על הכלאים" (שהיו שלוחי בית דין יוצאים בט"ו באדר ועוקרים הכלאים מן השדות) – ולכן קבע הרמב"ם מקומן של הלכות כלאים תחף לאחר הלכות ערכין וחרמין (כיון שבמשנה בא הדין "ויוצאין אף על הכלאים" בהמשך לדין "בחמשה עשר בו כו' כל צרכי הרבים").

(ב) דיני הכלאים כוללים "כל מיני כלאים, כלאי אילנות כלאי זרעים כלאי הכרם כלאי הרבעת בהמה כלאי בגדים כלאי עבודת בהמה ולעולם דרכו ז"ל לפתוח בדברים הכוללים כו'" – היינו, שהכלאים, להיותם ענין כללי, יש להם דין קדימה לגבי הלכות פאה, שהן ענין פרטי.

ב. אבל לכאורה צריך עיון גדול – בשני התירוצים:

(א) בתירוץ הא' – שהלכות כלאים באות בהמשך לתחילת הפרק האחרון

א. בסדר המסכתות שבסדר זרעים במשנה, מצינו שמסכת פאה (ודמאי) קודמת למסכת כלאים. ובטעם הדבר כתב הרמב"ם¹: "וסדר אחר פאה מסכת דמאי כו' ואחר דמאי כלאים שכך סדרם הכתוב בסדר קדושים תהיו², לא תכלה פאת שדך ואחריו שדך לא תזרע כלאים" [ומה שבסמיכות למסכת פאה באה מסכת דמאי (ולא מסכת כלאים) – מבאר הרמב"ם שם: "וסדר אחר פאה מסכת דמאי בשביל שיש בו לעניים זכות כמו שיש להם בפאה"].

אלא שעפ"ז קשה על הרמב"ם בספרו היד החזקה, שהקדים את הלכות כלאים להלכות פאה³ (הם הפרקים הראשונים דהלכות מתנות עניים) – היפך⁴ סדרם במשנה וכן (כדברי הרמב"ם עצמו) היפך ממה ש"סדרם הכתוב!"

והרדב"ז⁵ כתב שני טעמים בדבר:

1) בהקדמתו לפיה"מ ד"ה והחלק הששי הובא בתו"ט ריש מס' כלאים.

2) יט, ט. שם, יט.

3) ועד"ז ההלכות דלקט שכחה וכו' – שנשנו במס' פאה, לפני מס' כלאים.

4) וגם בכלל – צע"ג טעם הסדר בספרי "היד" וההלכות שבכל ספר. ועד"ז בס' המצות שלו. – ובכל אופן צ"ע שדוקא הרמב"ם שמבאר ומאריך בטעם סדר הסדרים והמסכתות וכו"ב, מאריך בטעמי חיבור ספריו וכו' – אינו מבאר טעם הסדר בספרו העיקרי והראשי! ואפילו את"ל שביאר זה במק"א, בכתביו שלא הגיעו לידנו – הרי עיקר מקום ביאור זה הוא בהקדמת ספרו זה דוקא!

5) ריש הל' כלאים. ובפ"ב הט"ו מביא רק תירוץ הראשון.

6) "ההקדשות" – עפ"מ ש בירושלמי שקלים שם, כמ"ש בנ"כ הרמב"ם.

בהלכות ערכין וחרמין „בחמשה עשר באדר כו” –

טוף הלכות ערכין וחרמין להלכות מתנות עניים).

ב) התירוץ הב' (שדין קדימה לכלאים להיותם דבר הכולל כמה מינים) הי' תירוץ מספיק אילו היו הלכות פאה באות בספרו בפני עצמן; אבל בספר היד הן חלק מה„דברים הכוללים כו” זה הלכות מתנות עניים, הכוללות „כל מיני” מתנות עניים (פאה לקט שכחה מעשר עני צדקה כו') – וא”כ הדרא קושיא לדוכתא: למה לא סידר הרמב”ם את הלכות מתנות עניים תחילה (וממילא – בראשן דיני פאה) ולאחריהן הלכות כלאים – ובפרט שכן „סדרם הכתוב”?

ג. ויש לומר, שהסדר בספר זרעים שברמב”ם הוא לפי סדר זמן חיובם:

תחילתו בהלכות כלאים – ההלכות באופן הזריעה כו'⁹ (ובהמשך לכלאי זרעים כו' מביא כל מיני הכלאים);

לאחרי זה ההלכות השייכות לזמן הקצירה כו' – הלכות פאה ושאר מתנות עניים (ואגב גררא, גם שאר מתנות העניים – מעשר עני וצדקה);

לאחרי זה המתנות שיש לתת מן התבואה לאחר המירווח כו' – הלכות תרומות, מעשר, מעשר שני ונטע רבעי

הנה [נוסף על זה שקשה לומר שיסוד הסדר ברמב”ם הוא הסדר במשנה ריש שקלים – גם] אינו מובן: בסוף הפרק האחרון להלכות ערכין וחרמין מלמדנו הרמב”ם את האופן הראוי בפזור ממון לענייני קדושה (הקדשות) – דאע”פ שמצוה היא ו„ראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כו' אעפ”כ אם לא הקדיש כו' אין בכך כלום” וכן „לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו . . אל יפזר יותר מחומש כו”;

ולפי זה הרי אדרבה – אם ביקש הרמב”ם שההלכות הבאות כאן יבואו בהמשך להלכות ערכין וחרמין, הרי מסתבר יותר שלאחר הלכות ערכין וחרמין שסיומן בהלכות אודות פיזור ממון לענייני קדושה, יבואו דוקא הלכות מתנות עניים (שהתחלתן היא הלכות פאה).

[ובפרט שהביא שם את הדין: „מי שהחרים בזמן הזה מטלטלין סתם הרי אלו נותנן לכהנים כו” – שהוא בדוגמא לענין מתנות עניים, כי הכהנים אין להם חלק ונחלה בארץ ישראל ולכן נוטלין מתנות כהונה (שאחת מהן היא חרמין⁸),

ולא הלכות כלאים, שכן: (א) הן באות בהמשך רק לתחילת הפרק האחרון להלכות ערכין וחרמין, (ב) שייכותן היא בענין צדדי, ולא בעצם תוכן הענין (כמו השייכות הנ”ל בין

9) וגם במשנה – הרי מס' פאה כוללת גם שאר מתנות עניים – לקט שכחה מעשר עני וכו'.
10) ראה קול הרמ”ז לתוי”ט ריש כלאים: שאלמלא כן הו”ל לאקדומי לכל דין זרעים שנוהג בשעת הזריעה דקדמה לזמן מת”ע וכהנים ולויים.

11) ומקדים נטע רבעי לבכורים (אף שנטע רבעי הוא רק בשנה הרביעית) – אגב גררא דהל' מע”ש (שלכן באו יחד – „הל' מע”ש ונטע רבעי”).

7) ה”א.

8) קרח ית, יד. ב”ק קי, ב. רמב”ם הל' בכורים פ”א ה”ז.

והלכות¹² ביכורים¹³;

הרי הוא עובר על הלאו דכלאים¹⁷;
ועוד – דגם אם יעקור, העקירה
מועלת רק מכאן ולהבא ואינה מתקנת
את הלאו למפרע.

ולבסוף הלכות שמיטה ויובל,
הבאים לאחר „שש שנים תזרע גו“¹⁴,
רק אחת לשבע (או חמשים) שנים כו’.

משא”כ שקלים, הרי (נוסף על כך
שאינם ענין חמור כל כך¹⁸, הנה)
נשים וכו’ פטורין ממצוה זו¹⁹, וגם
המחוייבים במצוה יכולים לתרום אף
אחר ר”ח ניסן, משום שהתורם תורם
אף על העתיד לגבות²⁰ (ולהעיר,
שאפילו מי שאינו תורם מחצית השקל
כלל יש לו חלק בתרומה ובקרבתנות
הצבור²¹).

ד. וע”פ פנימיות הענינים יש לומר
ביאור מחוור יותר, ובהקדם מה שדרוש
ביאור בדברי המשנה הנ”ל (ריש
שקלים) „באחד באדר משמיעין על
השקלים ועל הכלאים“¹⁵: כיון שאף
הסדר בתורה הוא בתכלית הדיוק,
יש להבין מפני מה משמיעין „על
השקלים“ קודם להכרזה „על הכלאים“
– דלכאורה איפכא מסתברא:

ועפ”ז ה’ לנו להקדים את ההכרזה
„על הכלאים“ להכרזה „על השקלים“
– ומדוע איתא במשנה להיפך?

„כלאים“ הרי הם איסור שהכל
מוזהרין עליו, וכמו כן זהו איסור
תמידי – כל אדם מישאל (שאינו בקי
בדין זה) עלול לעבור על הלאו ד„לא
תזרע כלאים“ בכל רגע. ויתירה מזו:
אפילו בשב ואל תעשה, אם ישב בטל
ובינתיים הוסיף במאתיים¹⁶ ולא עקר,

ה. הביאור בזה (ע”פ פנימיות
הענינים):

ולכן מקדים ההלכות נטע רבעי – שנה הדי,
קודם ערלה (שם פ”י).

בביאור טעם איסור כלאים כתב
הרמב”ן²² שע”י מעשה הכלאים משנים
את חוקי הטבע שקבע הקב”ה בעולמו,
שיהי’ „דשא עשב גו’ עץ גו’ עושה
פרי לנינו“²³ דוקא (ועד”ז בשאר מיני
כלאים).

12 הטעם לסדר זה (בכורים לבסוף) – אף
שחיובם בכל שנה – ראה רמב”ם בהקדמתו
לפיה”מ שם „וכשהשלים לדבר על הזרע
ומתנתו החל לדבר בענין הפירות“ [אלא
שמקדים נטע רבעי (וערלה) לבכורים, כבהערה
הקודמת].

והטעם ש„באחד באדר משמיעין על

13 ובסופן (פ”ה ואילך) ע”ד חלה –
(כשהתבואה כבר נעשית) ע”ס; ואח”כ (פ”ט
ואילך) שאר מתנות כהונה.

17 פסחים כה, א. חולין קטז, א. ולדעת רע”ק
„מו”ק ב, ב. וש”ג) גם המקיים כלאים לוקה.

18 שהוא רק עשה.

19 שקלים פ”א מ”ג. רמב”ם הל’ שקלים
פ”א ה”ז.

20 שקלים ספ”ג. כתובות קח, א. וש”ג.
רמב”ם הל’ שקלים פ”ב ה”ט.

21 דעת רש”י כתובות שם ד”ה ועל העתיד
לגבות. וראה כס”מ (הל’ שקלים שם) דכ”ה
דעת הרמב”ם.

22 פרשתנו יט, יט. וראה ג”כ זח”ג פו, ב.

23 בראשית א, יא. וברמב”ן הנ”ל: שנאמר
בכולם למינהו.

14 בהר כה, ג.

15 בהבא לקמן (סעיפים ד”ו) – ראה גם
נדפס בלקו”ש ח”ד ע’ 1273. ח”ו ע’ 338.

16 כלאים פ”ה מ”י, ושם ספ”ז – לענין
כלאי הכרם.

דין ממשיכים ומגלים את כל הכחות הרוחניים הנצרכים לעבודת ה' עבור השנה הבאה (שהרי עבודת הקרבנות היא מהעבודות העיקריות במקדש²⁶, עד שנקראת „עבודה“ סתם²⁷) – וכחות רוחניים אלו יש לנצל במילואם בעבודת הזמן שהם שייכים לו, ואסור שיחול בלבול ועירוב²⁸ זמנים בסדר העבודה משנה לשנה.

ומזה משתלשלת ההכרזה „על הכלאים“ – שגם בעולם לא יהי עירוב וכלאים של מין אחד בשאינו מינו.

ז. עפ"ז יבואר גם הא דלגבי כלאים מציינו ב' זמנים – א' באדר, שבו „משמיעין על הכלאים“, וט"ו אדר שבו „וצאין אף על הכלאים“:

בא' אדר „משמיעין על השקלים“, שזוהי רק התראה ואזהרה – „בכח“ (על נתינת השקלים), ומזה משתלשלת בהנהגת העולם רק אזהרה „בכח“ – „משמיעין . . על הכלאים“;

229

(26) ראה רמב"ם ריש הל' בית הבחירה: בית מוכן להיות מקריבים בו כו'. ולהעיר מד"ה באתי לגני השי"ת פ"ב. ד"ה באתי לגני תשי"ב פ"א ואילך (סה"מ באתי לגני ע' לו ואילך).

(27) אבות פ"א מ"ב. ובכ"מ.

(28) להעיר מרכיבו בחיי פרשתנו שם: מערב הכחות העליונים. נת' באוה"ת נ"ד (כרז א') ע' קלב ואילך*.

(* באוה"ת ע"ס, דב"קדושה מציינו דוקא הרכבה ומינות המדות זכ"ו וכו', ר"עיקר מין בשאינו מינו זהו הקדושה עם הקליפות] עיי"ש בארכה. וראה ג"כ לקוטי לוי"צ לחי"ב (ע' פט"ז). לקו"ש חכ"ט תצא (תשמ"ה) – אבל מובן, דמכיון שנקבע ליתן שקלים בכל שנה בפ"ג, הרי ערבובם עם שקלים דשנה אחרת הוא „חיבור ב' קצוות שאין ראוי לחבר אותן“ (ע"ד ל' אוה"ת שם). ועד"ז בהמבואר לקמן בפנים ס"ח.

השקלים“ הוא, לפי שיש להביא את קרבנות הצבור של כל שנה מהשקלים של שנה זו דוקא, ואסור להשתמש בשקלים של השנה שעברה (קודם ראש חודש ניסן) עבור קרבנות הצבור של השנה הבאה (מראש חודש ניסן ואילך) – דהיינו שאין לערב שנה אחת בחברתה. ולכן מכריזים בא' באדר על תרומת השקלים לשנה החדשה (ראש חודש ניסן)²⁴.

ו. כיון ש„קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא“²⁵, מוכן, שכל דבר שישנו בעולם, הנה לא זו בלבד שהוא תלוי בתורה (ובעבודת בני ישראל) ומשתקף בה, אלא יתירה מזו: תחילה קיים הדבר בתורה, וממנה נשתלשל שכן יהי בעולם.

וזהו הטעם להקדמת ההכרזה „על השקלים“ להכרזה „על הכלאים“: כדי שהנהגת העולם תהי' כדבעי, היינו שכל דבר יהי', „למינהו“ ללא כלאים – נדרשת תחילה בתורה (מלשון הוראה) ובעבודתם של ישראל שלילה של „עירוב“ דברים הנבדלים בענינם, „למינהו“.

ומהאי טעמא בית דין (שענינם תורה והוראה) „משמיעין על השקלים“ תחילה – שעיי"ז מזהירים שהשקלים שמהם באים הקרבנות – העבודה – יבואו לשימוש בזמן הראוי, ולא יערבום עם שקלים וקרבנות של שנה אחרת;

ומשמעות הדברים במובן רחב ועמוק יותר היא, שעיי הכרזה זו בית

(24) ירושלמי שקלים בתחילתה.

(25) זח"ב קסא, ריש ע"ב. וראה ב"ר בתחילתו.

וזהו הביאור בזה ש„בחמשה עשר באדר בית דין נפנין לחפש ולבדוק על צרכי ציבור ועל עניני ההקדשות“: כשם שבט”ו באדר מתחילה ההכנה בפועל לנתינת השקלים עבור הקרבנות של השנה הבאה (ובכך מובטח, כנ”ל, שהכחות הניתנים מלמעלה עבור (העבודה של) שנה פלונית ינוצלו דווקא באותה שנה, ולא „יתערבו“ הכחות משנה לשנה) – כן יש להבטיח בנוגע לכל „צרכי ציבור“ ו„הקדשות“, שכל הענינים השייכים לאותה שנה יושלמו קודם גמר השנה (קודם ראש חודש ניסן).

ח. כשם שאסור שיהי עירוב בבחינת ד„עולם“ (כלאים בין ב' מינים) ו„שנה“ (שקלים משנה לשנה), כך גם אסור שיהי כלאים בבחינה הג' 33* – „נפש“: לכל אדם נקבעו ענינים ופרטים מסוימים בעולם שעליו להשתמש בהם ולבררם, ואסור לערב את הברורים של אדם זה עם בירורי חברו.

וזהו גם הביאור הפנימי בהלכה שבה מסיים הרמב”ם את הל' ערכין וחרמין: „לעולם לא יקדיש אדם כו' כל נכסיו . . מכל אשר לו ולא כל אשר לו . . כל המפזר ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש וכו'“:

על האדם לידע, שממונו ונכסיו ניתנו לו מהקב”ה כדי להשתמש בהם ע”פ הסדר שנקבע מלמעלה; חלק

ד„חמשה עשר בו קורין כו' ועושין כל צרכי הרבים כו'“ (כדלקמן בפנים) ואח”כ – „ויוצאין אף על הכלאים“.

אשר על ענין שלש בחינות אלו הוא היסוד של ספר יצירה (אוה”ת יתרו ע' תתטז ואילך).

ואילו בט”ו באדר, כאשר קיימא סיהרא באשלמותא 29 [דלא כבראש חודש (בא' ב)אדר 30 שאז הלבנה קיימת רק „בכח“ ובנקודה בלבד] – מתחילה בפועל 31 ההכנה במעשה לעבודת נתינת השקלים, וכדאיתא במשנה 32: „בחמשה עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה“ –

ומזה משתלשל גם בהנהגת העולם, שבחמשה עשר בית דין (אינו מסתפק בהכרח דא' באדר, אלא) „ווצאין אף על הכלאים“ – עקירת הכלאים בפועל 33.

29 זח”א רכה, סע”ב. וראה שמור” פט”ו, כו. 30 להעיר ג”כ מהחילוק בחודש אדר – דביד וט”ו בו הוא הפועל של פורים, ומ”מ על כל החודש נאמר (אסתר ט, כב) „והחודש אשר נהפך להם גוי“, וגם למעשה – דהאי דאית לי דינא בהדי נכרי כו' ולימצי נפשי באדר (תענית כט, ריש ע”ב. מג”א סתרפ”ו סק”ה). וכל החודש כשר לקריאת מגילה (ירושלמי ריש מגילה. רמ”א או”ח סתרפ”ח ס”ז) – אלא שזהו רק ענין של „בכח“.

ועפ”ז – שפורים שייך להזמן דקיימא סיהרא באשלמותא – יומתק זה שנהגו ישראל להמשיך סעודת פורים בליל טו, בין י”ד לט”ו (ראה אחרונים לשו”ע או”ח סתרפ”ח ס”ב) – כי מילוי ושלימות הלבנה הוא „חצי כ”ט י”ב תשצ”ג“ (ב”י או”ח סתכו”ו. וראה רמ”א שם ס”ג) – בין י”ד לט”ו.

31 להעיר מפלוגתת ב”ש ובה” (ריש מס’ ר”ה) בנוגע לר”ה לאילן, דלבי”ש הוא בא' בשבט ולבה”ה בט”ו בו. ונת' במ”א די”ל דפליגו אם אזלינן בתר כח או בתר פועל (עיין לקו”ש ח”א ע' 146 ואילך. ח”ו ע' 70 ואילך בארוכה). ועפ”י הנ”ל שייך זה (לא רק לה„בכח“ ו„פועל“ דחודש תשרי – ר”ה וסוכות (עי”ש) – כ”א) גם להיות בחודש, בכל חודש – א' או ט”ו.

32 שקלים פ”א מ”ג. רמב”ם הל' שקלים פ”א ה”ט.

33 ולהעיר, שגם בזה מקדים במשנה הא

לתת לאחרים (מפני שמלכתחילה אינו שלו אלא פקדון);

ומעניין הכלאים בעבודת האדם ברוחניות משתלשל הדבר להנהגת העולם – להלכות כלאים (כפשוטן).

אלא שמזה אפשר לבוא לידי טעות (כטענת טורנוסרופוס הרשע³⁷), דכיון שהקב"ה נתן לו ממון ונכסים, ואת חברו עשה עני – אינו צריך לתת דבר לצדקה, מפני שכל מה שתחת ידו שלו, ואסור לו לפעול עירוב בכך שיתן ממנו לאחר (כלאים) – ולזה ממשיך הרמב"ם מיד אחר הלכות כלאים בהלכות מתנות עניים: החיוב לתת לעני (החלק המגיע לו).

יוד. ובזה יובן גם טעם השינוי בין סדר הפסוקים (והמשנה) – תחילה פאה ואח"כ כלאים, ובין סדר הרמב"ם – הלכות כלאים תחילה ואח"כ הלכות מתנות עניים (פאה כו'):

במתנות עניים מודגש שהנתינה לעני היא נתינת חלק בלבד, והרוב נשאר עבור בעל הבית: פאה – בסוף³⁸ שדהו³⁹, לקט – ב' שבלים ולא

מממונו ונכסיו ניתן לו בתורת פקדון (ואינו שייך לו אלא לעני או להקדש³⁴ וכיו"ב), על מנת שיקיים מצות צדקה וכו³⁵; וחלק מממונו ונכסיו מיועד לפרנסתו ולפרנסת בני ביתו.

ולכן אין לו לפזר יותר מחומש, מפני שארבעת החלקים הנותרים נועדו עבורו, וניתנו לו מאת ה' לפרנסתו ולפרנסת בני ביתו, ואין לו „לערב" את חלקו עם החלק השייך לעני³⁶.

ט. ע"פ כל הנ"ל יובן סדר ההלכות ברמב"ם:

לעיל, בריש הפרק האחרון דהלכות ערכין וחרמין, הביא הרמב"ם את הדין „בחמשה עשר באדר בית דין נפנין כו' על צרכי צבור ועל עניני ההקדשות", שזהו הענין דכלאים ברוחניות (ב„שנה") – דהיינו הזוהירות שלא יהי' „עירוב" בכחות שניתנו עבור „צרכי צבור" ו„הקדשות" משנה לשנה;

ואח"כ מסיים הרמב"ם את הפרק (דנעוץ תחלתו בסופן) ג"כ בנקודה זו כפי שהיא משתקפת בכל אדם בפרט (ב„נפש") בענין ערכין וחרמין – שלא לערב הרכוש השייך לו עם מה שעליו

(37) ב"ב י, רע"א.

(38) פרש"י עה"פ. מתו"כ שם. וראה פאה פ"א מ"ג. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ב הי"ב. תוי"ט ומפרשים פאה שם.

(39) ולהעיר, דאף „שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה" (נדרים ו, ב) – ה"ז רק לאחר שקצר (לעצמו*) דאו נתחיבה שדהו בפאה (תוס') ופי' הרא"ש נדרים שם. מירושלמי ריש פאה. שם פ"ג ה"ז. וראה תוספתא פאה רפ"א. ולפר"ח (בס' מים חיים – חידושים לרמב"ם) – הובא בתוס'

(* כ"ה בסמ"ג הובא בכס"מ לרמב"ם שם ה"א. מלאכת שלמה ריש פאה. מנחת בכורים לתוספתא פאה רפ"א. וראה פר"ח שבפנים ההערה.

(34) ועפ"ז יומתק מרז"ל (שמו"ר פל"ו, ג); כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו. וראה רמב"ם הל' מתנו"ע פ"י ה"ב.

(35) טור יו"ד ריש הל' צדקה. וראה ד"ה א"ר שמואל בר נחמני תרנ"ז פ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א קיט, א). וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 410. ח"ג ע' 909. ובכ"מ.

(36) ועפ"ז יומתק מ"ש באגה"ת (ספ"ג) ואגה"ק (סוס"י) דלתקן עוונותיו בצדקה, יוכל לפזר בלי גבול – כי זהו ענינו וצרכיו שלו, רפואת ופדיון נפשו, כמו „רפואת הגוף ושאר צרכיו".

משא"כ ברמב"ם, הנה ענין זה במתנות עניים, שאסור ליתן „כל אשר לו” (שמזה נשתלשל איסור כלאים), כבר נזכר לעיל מיני' בסוף הלכות ערכין וחרמין, ולכן באות הלכות כלאים בהמשך לזה;

ואח"כ באות הלכות מתנות עניים, שבהן ההדגשה כשמן – (לא האיסור לפזר „כל אשר לו”, אלא) החיוב ליתן לעני, ואדרבה, בזהירות „יותר מכל מצות עשה”, ועי"ז דוקא „כסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת”⁴¹.

(משיחת פורים תשכ"ד)

יותר⁴⁰ (וכיו"ב בשאר מתנות עניים); וזהו ענין שלילת הכלאים ברוחניות (כנ"ל בארוכה) – שאסור לערב השייך לבעה"ב עם חלקו של העני – ומזה נשתלשל איסור כלאים בגשמיות, כנ"ל.

ולכן פתח הכתוב תחילה במצות „לא תכלה פאת שדך גו'”, ורק לאחרי זה באה מצות „שדך לא תזרע כלאים וגו'” [ועד"ז במשנה].

רע"ק לפאה פ"ג מ"ו – שלדעת הרמב"ם (שם הי"א) גם מי שקצר כל שדהו אינו יכול ליתן כל הקציר משום פאה.

ולהעיר ג"כ ממפרשים לריש פאה. שם פ"א מ"ג. רמב"ם שם וספ"א ונ"כ שם.

(40) פאה פ"ו מ"ה. רמב"ם שם רפ"ד.

(41) רמב"ם הל' מתנ"ע רפ"י.

